

nias y conjuros con sus familiares, apremiándolos que le diesen consejo y remedio ---», Timoneda, *Patrañuelo*, Rivad. III, 136. A la preferència decidida del català pogué contribuir l'ús més freqüent que es féu entre nosaltres del parònim, mot de dret consuetudinari, *querimònia*.

DERIV.: *Cerimonial* (1629); adj.: *cerimonialment* [1508]. *Cerimonian(t)* <'el qui cerimonieja molt'>, c. 1390, L. d'Aversó, *Torc.* (1454.58). *Cerimonier*. *Cerimonios*. [S. xv, *Pedro el ceremonioso* en els *Anales de Aragón* d'Abarca, ed. 1687, cap. 1, a qui li digueren també En Pere de les *Cerimònies*, com ho posen el *D*Ag. i el *Pseudo-Boades*]. *Cerimoniositat*. +*Cerimoniejar* es diu i s'ha escrit més d'un cop.

CRP.: *Cerimonialment* (veg. supra).

Cerina, V. *cera* *Cerita*, V. *cereal* *Cermenya*, V. *sarmenya*

CERNDRE, generalment CENDRE, 'separar amb el sedàs la farina del segó i altres matèries sotils', del ll. CERNĒRE 'separar', 'destriar', 'mirar', 'compendre'. □ 1.ª doc.: mj. S. xv, JRoig.

«Pa divinal, / forment candel: / pus alt del cel / és devallat, / humilitat / del cel l'ha tret: / en Nazaret / molt e cernut; / pastat, fengut / dins en Betelem», *Spill*, 13003. També el llegim en un doc. tortosí de 1459, en la forma *cernir*: «una griva per a *cernir* farina», *Rom.* VII, 20, que és així mateix la usada a Gandesa (*Excursions* III, 189). Fora d'algunes comarques extremes és un mot avui poc usual en el Princ. (on es diu «passar pel sedàs» o *garbellar*).

Més viu a les altres regions nostres, ja devia ser així el 1575: OPou dona «passar la farina o *endre*: *incernere*» (p. 217), car ell juntava sempre el mot usual a València al de Girona; «la paraula *çarabanda* és equivalent a escampar, *cendre*, ventolejar y anar a la redona, tot lo qual fa la que la balla, que va rodant el teatre y *ceruent* en lo seu còs a una y atra part», MGadea (*T. del Xè* I, 57). A l'extrem migjorn, exagerant aquest timbre obert, arriben a *sándre*; amb significats figurats, com ara +'sacsejar (parlant potser de l'agitació de les plantes pel vent): «--- es vinyes --- molt sarment y poc raïm; van sacà mostra, però al *sandre* se va espolsà ---», *Canyissaes*, 62; 'moure d'un costat a l'altre bevent a galet': «menjà gaspachos a bolics y *sandre* el chorret del vi del barral menejan a dreta y esquerra la cara», id., 91. També a les Illes: «sí, però la farina *l'am dā sēndrā* ---», Manacor (1964); «ses dues feines que feïen cantar més ses dones de la pagesia: *endre* i espigolar, s'acaben de perdre del tot», Camps Merc. (*Folkl. Men.* I, 73n.; altre testimoni: *no endre* --- en un sentit com «tenir ànsia», ib. I, 89). L'única forma usada verament és *endre*, en l'infinitiu, com ho posen encara el *D*Ort., *D*Ag., *AlcM*, etc.; *cerndre* solament des del *D*Fa., és una forma bastant artificial i estranya a l'ús viu, per bé que amb l'avantatge d'evitar certes confusions, que en algun cas poden ser pertorbadores; potser més justificable que *prendre*, que és més artificios i violent,

tant o més contrari al català de sempre, i força menys necessari.

Participi usat com a adjectiu *cernut* 'finíssim': «la tafona queda abandonada y sola, amb la porta tançada; pels alts finestrons hi entren raigs de llum *cernuda* y blanca, pòlsim vibrant de claror qui daura el ferre negrés de la prempsa ---», Joan Rosselló, *Manycoc*, p. 29; «en qüestions científiques la passió és sempre una gelada que ho fa tot malbé: és pesta *cernuda*», cf. el cpt. *primcernut*.

DERIV.: +*Cernater* 'cernedor': «Miquel Denbit, *cernater*» i «Johan Ferrer, *cernater*» figuren en el *Libre d'Antiguitats de CastellóPna.* de Traver, any 1588, pp. 453-4. *Cernedor* [1430], «*cernedor*, passador o escaleta de la pastera», OPou (*TbPu.*, 217). *Cernedora*. *Cernadura*. *Cernent*, *cernuda*. *Concernir* [1393], del ll. *concernere* id., deriv. de *cernere* en el sentit de 'mirar'; *concernent* [tercer quart S. xiv], *concernència*. *Decernir*, molt rar en català (cf. fr. *décerner*); *decernent*. *Decret* [Llull], pres del ll. *decretum* id., pròpiament del part. de *decernere* 'decidir, determinar'; *decretal* [Jaume I]; *decretalista*; *decretar* [S. xv], *decretació* [1471]; *decretari*; *decretarista*; *decretori*.

Discernir 'distingir mentalment' [Llull]; alguns medievals el pronunciaven *dessernir* per dissimilació: confós a tort amb *decernir* en *AlcM*], pres del ll. *discernere* 'destriar': d'ací també un duplicat semipopular a Mallorca *desxernir* (pronunciat *dāčerní*) 'descarnar, netejar' 'desembullar', 'distingir, desxifrar' (*AlcM*);¹ *discerniment* [1695, Lacav.]; *discernidor*, *discernible*, *discernibilitat*. *Discret* [Llull, *Blanq.*, *NCl.* II, 222.5], pres del ll. *discrētus* pròpiament participi de *discernere*; freqüent, p. ex., en JoMartorell: «tots digueren que Tirant era valentíssim cavaller e molt *discret*» (ed. Ag. II, 121); «la tua honor e fama, la qual la voluble fortuna t'ha consentida, mostrant-te en tots tos fets valentíssim e *discret* capità» (id. II, 121), tendeix a convertir-se en una espècie de títol (1315, Finke, *Acta Ar.* III, 290; 1318, RLR xxxii, 157); «ya 'n surten al defora — se posan a xiulà, / la nina és *discreta* — la porta'ls va tancar», a la cançó de la Criada de l'Hostal de la Pera (S. xvii), MilàF (*Romll.*, 114.20, ed. 1853, n.º 43); *indiscret*: ja en un fragment que Eiximenis prosificà en el *Ll. de les Dones*: «a la casa --- si alcú *indiscretament* porta foch e --- s prena foch al payler ---» (*Prosis.*, *EntreDL* VIII, 5.2); «los tenen *indiscretament* dels braços --- no se gasten estos tendrums i se facen pereruts», OPou (*TbPu.*, 260). *Discreció* [Llull]: «el pare volch saber de son fill si havia *discreció*, per la qual fos en disposició de haver saviesa» (*Merav.*, O. C. I, 37; *Blanq.*, *NCl.* I, 182.22); «l'ase, de simplicitat, ab lo bou, de *discreció*», *VidesR*, fº 165v1, n. 8 (trad. *cum bove discretionis*, 4834); «e lo rey se alegrà molt de la bona *discreció* del fill», *Tirant* (Ag. I, 67; de nou II, 162; III, 16), *indiscreció*; *discrecional*; *discrecionar*; *discretejar*; *discreteig*.

Discrim [1580], pres de *discrimen* 'separació, acte de distingir o discernir'; *discriminar*, *discriminació*,